

Dora Visser onder het blijvend present kruis van Christus

Participatio - configuratio - conformitas als hermeneutische sleutel

De mystieke ladder in één zin

Participatio (deelhebben) leidt tot configuratio (vormwording), die rijpt in conformitas (wilsovereenstemming): zo wordt het kruis niet een thema, maar een levensvorm in Christus.¹

Inleiding

De vraag of het kruis van Christus slechts een historisch moment is, of ook een blijvende werkelijkheid in het God-Mens-zijn van de Zoon, raakt de kern van elke mystieke duiding. Uitgangspunt is de klassieke christologie: Christus is één Persoon in twee naturen, waarachtig God en waarachtig mens.² De incarnatie is geen voorbijgaande episode: de Zoon blijft blijvend God-Mens.

Het lijden van Christus vond plaats naar de menselijke natuur. In scholastieke precisie geldt: God lijdt niet naar zijn goddelijke natuur (impassibilitas Dei), terwijl de Persoon van de Zoon werkelijk heeft geleden secundum humanitatem.³ Het kruis is eenmalig en volbracht.⁴

Toch is daarmee niet gezegd dat het kruis enkel verleden is. De Apocalyptische voorstelling van het Lam, staande als geslacht (Openb. 5,6) duidt op een blijvende identiteit: de Verrezene is de Gekruisigde-Verrezene.⁵ Hieruit volgt geen chronologisch voortgezet lijden, maar wel een blijvende presentie van de zelfgave die in het kruis openbaar werd.

Theologische lezing

I. Participatio - Deelhebben aan de zelfgave van de Zoon

Participatio betekent: deelhebben aan Christus door genade. Het gaat niet om toevoeging aan de verzoening: het kruis is volbracht.⁴ Maar het ene offer wordt in de Kerk sacramenteel present gesteld en existentieel toegeëigend.

De Schrift spreekt over “met Christus gekruisigd” (Gal. 2,19-20) en over “aanvullen wat ontbreekt aan de verdrukkingen van Christus” (Kol. 1,24). Dit “ontbreken” betreft niet het heilsmysterie zelf, maar de doorwerking ervan in het Lichaam: ecclesiologisch,

1. Mystieke ordening: deelname (participatio) → vormwording (configuratio) → wilsovereenstemming (conformitas); vgl. Gal. 2,19-20; Kol. 1,24.

2. Chalcedon (451), Definitio fidei: één Persoon in twee naturen, “onvermengd, onveranderd, ongedeeld en ongescheiden”.

3. Thomas van Aquino, ST III, q. 46 (passio Christi); vgl. ST I, q. 9 over Gods onveranderlijkheid (impassibilitas).

4. Joh. 19,30; vgl. Hebr. 9-10: het offer van Christus is eenmalig en definitief.

5. Openb. 5,6: het Lam “staande als geslacht” (Agnus stans tamquam occisus): de Verrezene blijft herkenbaar als Gekruisigde.

niet competitief met Christus.⁶

Wanneer Dora haar lijden droeg in gehoorzaamheid en in verbondenheid met de Eucharistie, kan dit verstaan worden als participatio: haar bestaan werd ingevoegd in de blijvende zelfgave van de God-Mens. Niet een tweede kruis, maar deelhebben aan het ene.

II. Configuratio - Ingevormd worden naar de Gekruisigde

Configuratio gaat dieper dan participatio: hier wordt het bestaan zelf gevormd naar de gestalte van Christus. De mystieke traditie spreekt van configurari Christo crucifixo: een levensvorm die kruisdraagkrachtig, gehoorzaam en waarheidslievend is.⁷

Indien Christus' gekruisigde gestalte constitutief is voor zijn verheerlijkt God-Mens-zijn, kan een mens door genade worden ingevormd in diezelfde kruisgestalte. Bij Dora valt deze configuratio te herkennen in verborgenheid, gehoorzaamheid, eucharistische gerichtheid, mariale ontvankelijkheid en trouw aan de Kerk. Niet het fenomeen is beslissend, maar de vorm: configuratio crucis wordt zichtbaar waar het leven de structuur van zelfgave en waarheid krijgt.

III. Conformitas - Overeenstemming van wil en liefde

Conformitas is de rijpe fase van mystieke vereniging: niet alleen deelhebben, niet alleen gevormd worden, maar innerlijk gelijkgesteld zijn. "Niet mijn wil, maar de uwe."⁸ Hier wordt het kruis niet gezocht als sensatie, maar ontvangen als plaats van trouw.

Conformitas toont zich in vrede onder beproeving, waarheidsliefde, bereidheid tot onderscheiding en correctie, en ecclesiale nederigheid. Wanneer Dora zich onderwierp aan kerkelijke beoordeling en geen aanspraak maakte op uitzonderingspositie, wijst dit niet op dramatiek, maar op conformitas: wilsovereenstemming met Christus' weg.

Veilig onderscheid: passio en oblatio

Passio (pijn/ondergaan) is voltooid.⁴

Oblatio (zelfgave) is eeuwig levend en present.⁹

Niet de passio duurt voort, maar de oblatio: Christus blijft eeuwig de zelfgave die in het kruis zichtbaar werd, nu verheerlijkt. De wonden zijn niet de voortzetting van het lijden, maar de verheerlijkte tekenen van de gekruisigde liefde.⁵

Dogmatische waakzaamheid

Deze benadering vermijdt drie risico's: (1) zij ontkent niet de impassibilitas Dei; (2) zij ontkent niet de voltooiing van het kruis; (3) zij reduceert de verrijzenis niet. Wat blijft,

6. Kol. 1,24 ecclesiologisch: deelname aan Christus' lijden in het Lichaam, zonder toevoeging aan het verzoeningswerk; vgl. Lumen Gentium 7.

7. Bonaventura, Itinerarium mentis in Deum, en de traditie van configuratio Christi (christoforme spiritualiteit).

8. Lc. 22,42 (Getsemane): locus classicus van conformitas: "niet mijn wil, maar de uwe".

9. Thomas, ST I-II, q. 110-114: genade als participatie; sacramentele toe-eigening van het ene offer (Eucharistie).

is niet een voortdurende passio, maar een blijvende identiteit van zelfgave.

Slotbeschouwing

Indien Christus voor eeuwig de Gekruisigde-Verrezenen is, dan is het kruis geen afgesloten hoofdstuk, maar de blijvende openbaring van Gods zelfgave. In dat licht wordt Dora's leven leesbaar: niet als mystiek fenomeen, maar als existentiële configuratie aan een levende werkelijkheid. Het kruis is geen herinnering. Het is criterium.